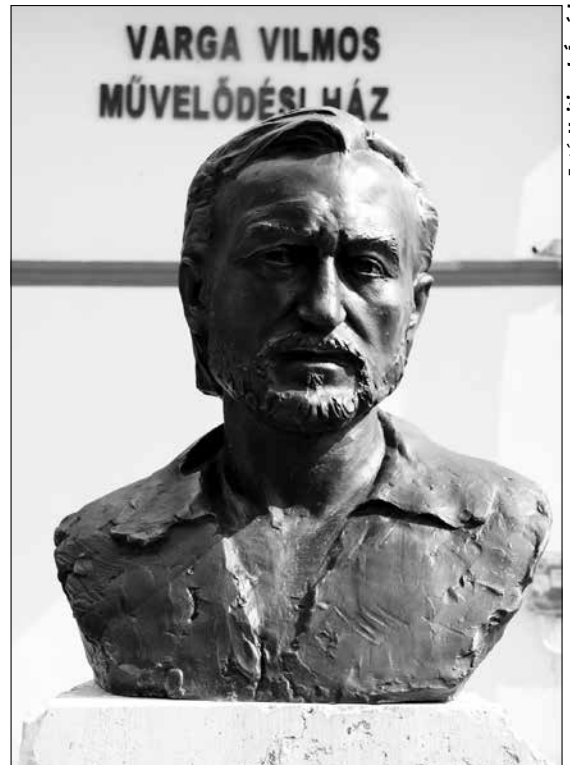


Szoboravatáson emlékeztek Varga Vilmosra

A színművész szülőfalujában, Hegyközkovácsiban avatták föl szeptember 4-én Varga Vilmos (1931–2016) szobrát. A művésztől elnevezett művelődési ház előtt felállított szobor körül sokan gyűltek össze, hogy méltó módon emlékezzenek a színészre, rendezőre, a Kiss Stúdió Színház egyik alapítójára, az erdélyi magyar színjátászás jelentős egyéniségére.

Jöttek Váradról és a környező településekről, érkeztek pályatársak, jó barátok, színházzszerető emberek. Jelen voltak a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság Kovácsiban megtartott honismereti konferenciájának résztvevői is. A szoboravató ünnepségnek megannyi meghitt pillanata volt (a két kis unoka jelenlététől az alkotás leleplezéséig), hiszen rengetegen szerették, tisztelték Varga Vilmost, zárták szívükbe a játéka, karakánsága, vagánysága, eredetisége, bölcsesége, embersége miatt. A művészt ábrázoló mellszobrot Deák Árpád képzőművész alkotta meg Varga Vilmos fiának, **dr. Varga Zsombornak** a felkérésére, megrendelésére.



Fotó: Voitcsek Árpád

A Varga Vilmost ábrázoló büszt a színművész nevét viselő művelődési ház előtt. 2016 novemberében a megújított kultúrház felavatása egyúttal névadó ünnepségként is szolgált

Villon kopott bársonydolmánya

A résztvevőket házigazdaként **Forró László** hegyközkovácsi református lelkipásztor köszöntötte, hangsúlyozván: „Varga Vilmos emlékét őrizni a javunkra szolgál”. Ezután **dr. Pálfi József** várad-réti református lelkész, a Partiumi Keresztény Egyetem rektora mondott különleges, vallomások avatóbeszédet. Szavait jobbra Varga Vilmoshoz intézte, a leleplezésre váró szobor felé fordulva, egy „békebeli”, a színművész kedvére való, „klasszikusan”, újságpapírokkal leterített asztal előtt, amelyhez hasonlót jó néhányszor láthattak a színész várad-i hatodik emeleti lakása kicsiny, ám annál több barátot befogadó konyhájának vendégei. A terítőken volt jóféle szalonna, kolbász, tepertő, disznófőcsajt és egy kis zsír is.



Fotó: Tóth Hajnal

Forró László, Deák Árpád, Pálfi József és Varga Vilmos családja

Meg még savanyúság és szeletelt hagyma is vizes tányéron, úgy, ahogyan a színművész szerette, illetve egy kis pálinka és házi bor is.

Dr. Pálfi József fölidézte jó néhány személyes emlékét Varga Vilmosról, aki sosem feledte, honnan jött és hová tartott, és nagy tudással, elemi őserővel, ésszel és lélekkel jelenítette meg szerepeit, vitte színre mindazon darabokat, amelyek oly sok mindent mondtak el az emberről, a világról. A rektor elmesélte például azt a lenyűgöző élményt, amikor először a székelyhídi középiskolában, sihederként látta Varga Vilmost Villonként a hetvenes években. A hírré, hogy jön valami színész Váradról, akinek meg kell nézni az előadását, méltatlankodva, türelmetlenül várta a sok suttyó kis- és nagykaszas a kötelező programot. „Megjelent a színpadon egy erős és izmos felsőtestű, kopott, zsinóros bársonydolmányos, szakadt farmernadrágos férfi, akinek látványa és hangja görög félistenként vagy héroszként hatott akkor talán mindnyájunkra.”

Évekkel később, immár Váradon, boldogsággal töltötte el, hogy Varga Vilmosra afféle atyai jó barátként tekinthet. Egy alkalommal megkérdezte tőle Vili: „Te Jóska, te mit gondolsz a halál utáni életről? Hiszel a halál utáni életben? Milyen lehet az ott?” „A hirtelen jött kérdésre – idézte fel Pálfi a szoboravatón – amúgy rutinosan siettem megadni a természetes választ. Rögtön hozzáláttam legjobb tudásom szerint a lelkipásztor biblikus gondolatmeneteinek alapos kifejtéséhez. Végighallgattál, de hamar megéreztem, hogy vagy nem kielégítő az, amit mondok, okfejték a nehéz kérdés kapcsán, vagy ki tudja...? Majd hirtelen csak annyit szóltál szent türelmetlenséggel: nem ezt kérdeztem, hanem azt, hogy te személyesen hiszel-e benne, mit gondolsz, mit hiszel erről?”

Varga Zsombor és Kiss Törék Ildikó leplezte le a szobrot

Forró László, Pálfi József, Kiss Törék Ildikó és Varga Zsombor a Varga Vilmos kedve szerint megterített asztal és a szobor mellett



Fotó: Voiticsek Arpad

Pálfi József szólt arról is, hogy Varga Vilmos életdarabjának fináléjaként az örökkévalók társaságába lépve talán készült már egy másik *Maszek balladával* az ottaniaknak. „Kedves Vili, légy boldog!” – e mondattal fejeződött be az avatóbeszéd.

A szobrot Varga Vilmos özvegye, **Kiss Törék Ildikó** színművész és fiuk, dr. Varga Zsombor sebész (akinek hitvese és két kisfia is jelen volt a szoboravatón) leplezte le.

Az emlékünnepe a művelődési házban folytatódott, ahol **Dobos Imre, Meleg Vilmos** és **Miske László** színművészek emlékeztek meg pályatársukról, barátjukról. „Reményünk a színház” – Kiss Törék Ildikó e szavakkal kezdte megemlékezését. Mesélt a Kiss Stúdió Színházról. „Minden apró sikert a szívünkben melengettünk. Áldott emlékü társammal talán hagyunk parányi jelet az úton, amely sem pénzzel, sem ranggal nem volt kikövezve.”

A műsorban a videóbejátszásoknak köszönhetően láthattuk-hallhattuk Varga Vilmost néhány ikonikus szerepében, például Villonként, illetve Luciferként *Az ember tragédiájából*. Az emlékműsor egy csodaszép Trifán-egyperccsel zárult.

Emlékek ragyogása

Kinek mit jelentett ez az esemény, ki milyen emléket őriz szívében Varga Vilmosról? Nos, következnek néhány mini-interjú: ➤

(folytatás a következő oldalon)

Fotó: Tóth Hajnal



Szoboravatáson emlékeztek Varga Vilmosra

(folytatás az előző oldalról)

➤ **Kiss Török Ildikó:** – Varga Vilmos mellszobrának avatása Hegyközkovácsiban nem pusztán emlékjel állítása, annál sokkal több. Emléket állít az erdélyi színjátszás egykori nagy alakjának, ugyanakkor hitet tesz a szülőföld iránti ragaszkodásról, hiszen számára a bölcsőhely meghatározó volt emberi és művészi szempontból egyaránt. A Deák Árpád által nagyszerűen megmintázott arcról is sugárzik, hogy hazatért oda, ahonnan vétetett. Számomra azt is jelenti, hogy valamikori társam az életben és a színpadon most már örökké jelen marad. Hálás vagyok a fiamnak, hogy ezzel a nemes gesztusával nemcsak a családuknak, hanem az itt élő közösségnek is örök jelet állított az időben, rácáfolva a színészi alkotás efemer, mulandó mivoltára. A Kiss Stúdió Színház ennek jegyében folytatja azt a művészi munkát, amit együtt kezdtünk el Varga Vilmossal, immáron 27 éve. A járvány miatt jobbra templomokban léptünk fel az elmúlt esztendőben, köszönhetően Meleg Vilmos kollégámnak. Nemrég mutattuk be a Tamási Áronra emlékező, *Miénk a föld s a fény* című estét, a Pilinszky Jánost idéző *Fohász* című műsort. És remélhetőleg október közepén megnyithatjuk a *Varga Vilmos és művésztársai – Partiumi színházi gyűjtemény* elnevezéssel a közelmúlt nagyváradi színésze-

inek emléket állító állandó kiállítást a Partiumi Keresztény Egyetem jóvoltából bérelt és általunk felújított székhelyen. A magyar kormány bőkezű támogatásával egy új tere alakul a nagyváradi magyar kulturális életnek, ahol nemcsak a kiállított tárgyak emlékeztetnek örökségünkre, de felolvasóestekkel, pódium-előadásokkal élővé is tesszük majd a múzeumi helyszínt.

Dr. Varga Zsombor: – Hegyközkovácsiban tartottuk az esküvőmet 2018-ban. Akkor már édesapámról volt elnevezve a művelődési ház. Még alakulóban volt a kert és az udvar arculata. Valahogy megszületett a fejemben az ötlet, hogy jól nézne itt ki egy szobor édesapám szülőfalujában. Forró László hegyközkovácsi tiszteletes úr ezt az ötletet felkarolta, sőt ő találta ki, hol volna legjobb helye az emlékjelnek. Onnantól kezdve már minden ment a maga útján. Deák Árpádot nagy művésznek tartom. Úgy érzem, remekül eltalálta, milyen legyen a szobor, nagyon ráérezett a lényegre. A talapzatot én magam választottam. A budakalászi kétezzer éves, rómaiak által nyitott kőbányából való a talapzat, másfél tonna, onnan lett elszállítva. Benjámin Elek építési vállalkozó ugyancsak sokat segített. Ő betonozta be, alakította ki a mellszobor környezetét úgy, hogy az egésznek szép megjelenése legyen. Az egész udvar gyönyörűen rendbe lett téve. Az, hogy idehozzuk és rögzítsük itt azt a malomkővet, amelynél édesapám üldögélt gyermekkorában, és egy nyári este elaludt a kellemesen átmelegedett kővön, ugyancsak Forró tiszteletes úr ötlete volt. Kedves emlék fűzte édesapámat ehhez a törött malomkőhöz, amely az iskolaudvaron volt. Valahányszor Kovácsiba jöttünk, s úrvacsorát vettünk a templomban, utána mindig elsétáltunk e malomkőhöz. Minden ilyen alkalommal elmondta nekem, hogy ez az a kő, amin ő ült és megpihent anno. Emlékek... Ezek, ugye, felszakadnak az emberből. Hál' istennek sikerült megvalósítani az elképzelést. Az egészet én finanszíroztam. Szerencsére megtehettem, és örömmel tettem. Deák Árpád a tőlünk kapott fényképek és a személyes ismeretség alapján készítette el a mellszobrot. Látszik is, hogy személyesen ismerte édesapámat. Én megint másképp nézem őt, hiszen az édesapám, negyven éven keresztül láttam. Nagyon tetszik Deák Árpád munkája,

A család



Fotó: Tóth Hajnal

európai színvonalú. A szoboravató ünnepség pedig katartikus élmény volt.

Dobos Imre: – Még marosvásárhelyi diákként sokszor csodáltam Varga Vilit egy-egy előadása alkalmával. Aztán magam is a színészi pályát választottam. Neki köszönhetem, hogy a váradi színházhoz szegődtem. Sepsiszentgyörgyön voltam színész, és turnéja során oda is elérkezett a nagyváradi társulat. Megnézték egy próbánkat. Másnap találkoztam Vilivel a főtéren, és megkérdezte: akarok-e Nagyváradra szerződni. Megbeszéltem a családommal, és idejöttünk. Később a Kiss Stúdió Színháznak is tagja lettem. Sokat játszottunk együtt. Nagyon jó, fanyar, néha szarkasztikus humora volt Vilinek. Frappánsan megírt önéletrajzi könyvei jelentek meg. *Színházi noteszlapok* címmel rendszeresen írt cikkeket a *Bihari Naplóba*. Minden érdekelte. Ha valamiben hibát talált, megjegyezte: szovjet módszer. Történt egyszer, hogy a Kiss Stúdió *A cukrászné* című előadásában az egyik vendéjáték során lekéstem egy jelenetet. A színpalán mögül hallottam Vili hangját: „Mi ez, kérem? Szovjet módszer?” Mindvégig jellemezte őt a szakma iránti mélyszéles szeretet és tisztelet. Nemhiába volt ő az erdélyi színjátszás élvonalában. Szeretettel emlékezem rá.

Meleg Vilmos: – Különleges emlékeim vannak Vilmosról. Amikor kezdtem a középiskolát a volt Mogyorósban, a mai Ady líceumban, rögtön beválasztottak a színjátszó csoportba. Ott már diákként megismerem Varga Vilmost mint első rendezőmet. A Kortárs Színpad munkájába is bekapcsolódtam, párhuzamosan mentek a próbák. Mindig is vonzottak a versek. Varga Vilmos meg a párja, Kiss Törék Ildikó versműsorokat is tartottak Váradon a hetvenes évek elejétől. *Hajnalkurjantás Várad piacán* – ez volt az első előadást, amit láttam tőlük. Utána minden versműsort megnéztem. Nem beszélve az *Én, Francois Villonról*, amiből legalább húsz-húszöt előadást láttam az esztendő során. A vers is kötött hozzá. Szerettem a versmondási stílusát, ami az értelem és érzelem között keresi a megoldásokat az előadások keretében. Amikor frissen végzett színészként Váradra kerültem, Kiss Törék Ildikó volt a magyar társulat vezetője. Bekerültem a baráti körbe, hiszen Vilmos ismert már engem középiskolás koromból. Régi a barátság. A Kiss Stúdió alapításában is részt vettem. Rengeteg előadásban játszottunk együtt, voltam velük sok külföldi és hazai turnén. Sok közös, nagy előadásban



Meleg Vilmos, a Debrecenből érkezett Miske László, Dobos Imre és Kiss Törék Ildikó a kultúrházban tartott emlékműsort

szerepeltünk együtt a színház magyar társulatánál (ma Szigligeti Társulat). Egy csomó fonál kötött össze Vilmost. A Kiss Stúdió-beli tevékenység még szorosabbra fűzte a barátságot, hiszen jobban rá van szorulva az ember a színésztársaira, amikor két, három, öt ember hoz létre egy-egy előadást, mindenféle segítség jól jön, a fizikaitól a szellemiig. A közös ügy még közelebb viszi az embereket egymáshoz. Mindig mesteremnek tekintetem őt, akire föl tudtam nézni, akinek az alakításait, rendezéseit meg lehetett vitatni, megvolt benne a logika és a spiritus. *Az ember tragédiájának* Lucifer-alakítása jó értelemben véve rányomta a bélyegét Vilmos művészi tevékenységére, hiszen a luciferi gondolkodás, kételkedés, a dolgok luciferi megközelítése tetten érhető volt jó néhány alakításában és rendezésében. Ő a darabból, a szerzői gondolatból indult ki. A színházi világképünk is közel állt egymáshoz. Különleges egyénisége volt ő az erdélyi magyar színjátszásnak. Szép életet élt, szép életkort ért meg. És az, hogy ő 85 évesen is alkotott, szinte az utolsó pillanatig színpadon volt, hiányérzetet szült bennünk, és azóta is mindig megvan e hiányérzet, akkor is, amikor a Kiss Stúdió nevében nem helyettesítem, hanem próbálom átvenni a férfiszerepeket, amit nemes feladatnak tartok, és szívesen vállalkozom rá a továbbiakban is.

Miske László: – Kollégák és jó barátok voltunk. Ha létezik kivételes színész, akkor ő az volt. Mindent tudott arról, amit a színház valaha is képviselt. Mindig tökéletességre törekedett. Vilivel jó barátságban voltam élete végéig. Az élet minden dolgáról beszélgettünk. Egymást segítettük mind a színpadon, mind a magánéletben. Gyönyörű, baráti emlékeim vannak.

Tóth Hajnal